2026-yil
8-son

FAN VA TA’LIM YANGILIKLARI

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
8-son

Bosh muharrir:
Shoumarov G‘ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori, akademik

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Qodirov Umarali Do‘stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas’ul kotib:
Muqimov Alisher

Texnik muharrir:
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.

TAHRIR HAY’ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A’zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A’zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo‘lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To‘xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO‘JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo‘jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o‘g‘li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To‘xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G‘ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
8-son

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik
Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
8-son

UDK: 378.147.88

Pirimbetov Abdulvaxof Ikramovich,
Qori Niyoziy nomidagi Tarbiya pedagogikasi milliy instituti Qoraqalpog‘iston filiali mustaqil izlanuvchisi

TALABALARGA INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA INGLIZ TILINI O‘QITISH BO‘YICHA CHET EL TAJRIBASI VA UNDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada talabalarga innovatsion yondashuv asosida ingliz tilini o‘qitishda xorijiy tajribadan foydalanish imkoniyatlari tadqiq etilgan. Tadqiqotning asosiy e’tibori xorijiy pedagogik tajribani mahalliy ta’lim sharoitiga moslashtirish, talabalarga yo‘naltirilgan ta’limni kuchaytirish hamda ingliz tili bo‘yicha o‘quv natijalari va motivatsiyani oshirishga qaratilgan. Tadqiqotda 120 nafar talaba tajriba va nazorat guruhlariga ajratilib, uch bosqichli pedagogik tajriba-sinov amalga oshirilgan. Tadqiqot jarayonida kirish va chiqish testlari, anketa, ekspert baholashi, individual suhbat, kuzatuv hamda Spearman korrelyatsiyasi kabi usullardan foydalanilgan. Natijalar loyiha usuli, interfaol metodlar, differensial yondashuv va formativ baholashni xorijiy tajriba asosida moslashtirib qo‘llash talabalarning o‘quv faolligi, motivatsiyasi va ingliz tili bo‘yicha natijalarini yaxshilashga xizmat qilishini ko‘rsatgan. Tadqiqot asosida xorijiy tajribani bevosita ko‘chirishdan ko‘ra, uni talabalarning ehtiyojlari va mahalliy ta’lim sharoitlariga moslashtirish samaraliroq ekanligi asoslangan.

Kalit so‘zlar: ingliz tili, innovatsion yondashuv, xorijiy tajriba, talabalarga yo‘naltirilgan ta’lim, loyiha usuli, interfaol metod, formativ baholash, motivatsiya, pedagogik tajriba, raqamli ta’lim.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА

Аннотация. В статье исследуются возможности использования зарубежного опыта в преподавании английского языка студентам на основе инновационного подхода. Основное внимание уделено адаптации зарубежных педагогических практик к условиям отечественного образования, усилению студентоцентрированного обучения, а также повышению учебных результатов и мотивации студентов. В исследовании приняли участие 120 студентов, распределённых на экспериментальную и контрольную группы, в рамках трёхэтапного педагогического эксперимента. В качестве методов исследования использовались входное и итоговое тестирование, анкетирование, экспертная оценка, индивидуальное интервью, наблюдение и

корреляционный анализ Спирмена. Результаты показали, что адаптированное применение проектного метода, интерактивных методов, дифференцированного подхода и формативного оценивания способствует повышению учебной активности, мотивации и результатов студентов по английскому языку. Обосновано, что более эффективным является не прямое копирование зарубежного опыта, а его адаптация с учётом потребностей студентов и особенностей местного образовательного контекста.

Ключевые слова: английский язык, инновационный подход, зарубежный опыт, студентоцентрированное обучение, проектный метод, интерактивные методы, формативное оценивание, мотивация, педагогический эксперимент, цифровое обучение.

INTERNATIONAL EXPERIENCE AND ITS APPLICATION IN TEACHING ENGLISH TO STUDENTS THROUGH AN INNOVATIVE APPROACH

Abstract. This article examines the possibilities of using international experience in teaching English to university students through an innovative approach. The study focuses on adapting international pedagogical practices to the local educational context, strengthening student-centred learning, and improving students' academic achievement and motivation. A total of 120 students were involved in the study and divided into experimental and control groups within a three-stage pedagogical experiment. The research employed pre- and post-tests, questionnaires, expert assessment, individual interviews, observation, and Spearman correlation analysis. The findings indicate that the adapted use of project-based learning, interactive methods, differentiated instruction, and formative assessment contributes to improving students' learning activity, motivation, and English language outcomes. The study demonstrates that adapting international experience to students' needs and the local educational context is more effective than directly transferring foreign teaching practices.

Keywords: English language, innovative approach, international experience, student-centred learning, project-based learning, interactive methods, formative assessment, motivation, pedagogical experiment, digital learning.

Kirish. Talabalarning ingliz tili bo‘yicha o‘quv natijalarini yaxshilashda innovatsion yondashuvlardan foydalanish, shuningdek, xorijiy tajribani talabalarga yo‘naltirilgan ta’lim tamoyillari bilan uyg‘unlashtirish bugungi kunda dolzarb pedagogik vazifalardan biridir [1]. Richards va Rodgers til o‘qitish yondashuvlarini tanlashning ta’lim natijalariga bevosita ta’sir ko‘rsatishini ta’kidlagan [2]. Harmer esa interfaol mashg‘ulotlar va vazifaviy topshiriqlar talabalarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshirishini qayd etgan [3]. Shu nuqtayi nazardan, tadqiqotning obyekti oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitish jarayoni,

predmeti esa xorijiy tajribaga asoslangan innovatsion yondashuvning talabalarga yo‘naltirilgan ta’lim samaradorligiga ta’siridir. Tadqiqotda jami 120 nafar talaba, jumladan, 60 nafari tajriba va 60 nafari nazorat guruhiga jalb qilinib, uch bosqichli pedagogik tajriba-sinov ishlari amalga oshirildi. Tadqiqot vositalari sifatida kirish va chiqish testlari hamda anketa qo‘llanildi, anketa ishonchliligi Cronbach alfa koeffitsiyentining 0,70 dan kam bo‘lmasligi mezoni asosida baholandi.

Mavjud tadqiqotlarda xorijiy tajribani milliy ta’lim sharoitiga moslashtirishning talabalarga yo‘naltirilgan ta’lim bilan bog‘liq mexanizmlari yetarli darajada qiyosiy tahlil qilinmagan [4]. Qodirova innovatsion yondashuvlarning ayrim jihatlarini tavsiflagan bo‘lsa-da [5], ularni uch bosqichli pedagogik tajriba asosida amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlari yetarlicha ochib berilmagan. Shu sababli tadqiqotning asosiy maqsadi xorijiy tajribaning talabalarga yo‘naltirilgan ingliz tili ta’limida samarali bo‘lgan elementlarini aniqlash va ularni mahalliy ta’lim sharoitiga moslashtirishdan iborat etib belgilandi.

Tadqiqot doirasida quyidagi vazifalar belgilandi: 1) pedagogik tashxis mezonlarini ishlab chiqish; 2) tajriba va nazorat guruhlarining boshlang‘ich ko‘rsatkichlarini qiyoslash; 3) innovatsion metodlarni amaliyotda sinovdan o‘tkazish; 4) tajriba yakunida olingan natijalarni taqqoslash va tahlil qilish. Tadqiqotning asosiy gipotezasi shundan iboratki, xorijiy tajribaning mahalliy sharoitga moslashtirilgan elementlaridan tizimli foydalanish tajriba guruhidagi talabalarning ingliz tili bo‘yicha o‘quv yutuqlari va motivatsiyasining nazorat guruhiga nisbatan yuqorilashiga olib keladi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi xorijiy tajribani talabalarga yo‘naltirilgan ta’lim tamoyillari asosida o‘zlashtirish va amaliyotga joriy etishga qaratilgan uch bosqichli moslashtirish modelining ishlab chiqilganida namoyon bo‘ladi. Tadqiqotning nazariy ahamiyati ingliz tilini o‘qitish metodologiyasi hamda pedagogik tajriba-sinov jarayonining ilmiy asoslarini boyitish bilan belgilanadi. Amaliy ahamiyati esa ingliz tili o‘qituvchilariga interfaol metodlar, vazifaviy topshiriqlar va loyiha usulini maqsadga muvofiq tanlash hamda qo‘llash bo‘yicha metodik imkoniyatlar yaratishdan iborat.

Tadqiqotda Delfi ekspert baholash usuli, chuqurlashtirilgan individual suhbat, pedagogik tajriba-sinov va Spearman rang korrelyatsiyasi kabi usullardan foydalanildi. Mazkur metodlar asosida tadqiqotning diagnostik mezonlari, tajriba jarayoni va olingan natijalarning ishonchliligi keyingi bo‘limlarda batafsil tahlil qilinadi.

Adabiyotlar sharhi. Brown [1] va Richards hamda Rodgers [2] innovatsion yondashuvni maqsad, mazmun va faoliyatning uyg‘unlashuvi sifatida asoslab, talabalarga yo‘naltirilganlikni markaziy didaktik tamoyilga aylantiradi. Harmer [3] va Larsen-Freeman hamda Anderson [6] esa interfaol metodning nutqiy amaliyot, juftlikdagi vazifa va qayta aloqa orqali mustahkamlanishini ko‘rsatadi. Ellis [7] vazifa asosidagi o‘qitishdagi noto‘g‘ri talqinlarni rad etib, vazifa yakunida til shakli emas, ma’no ishlab chiqilishi ustuvorligini ta’kidlaydi. Bu qarashlar chet el

tajribasini ko‘chirib olish emas, balki uni talabalarning tayyorgarligi va o‘quv maqsadiga moslashtirish zarurligini ochadi.

1-jadvalda jamlangan nazariy yo‘nalishlar innovatsion yondashuvni texnologiya emas, balki didaktik tanlovlar majmui sifatida talqin qiladi.

1-jadval

Ingliz tilini o‘qitishda innovatsion yondashuv va talabalarga yo‘naltirilganlik bo‘yicha nazariy tayanchlar

Yo‘nalish	Asosiy urg‘u	O‘qitish metodikasi uchun xulosa
Loyiha usuli	Mazmunni vazifaga bog‘laydi	Mustaqil nutqni rejalash kuchayadi
Interfaol metod	O‘zaro ta’sirni markazga qo‘yadi	Talaba faolligi oshadi
Rivojlantiruvchi ta’lim	Refleksiyani qo‘llab-quvvatlaydi	O‘zini o‘zi baholash shakllanadi

Manba: Brown [1], Richards va Rodgers [2]

Dornyei [8] motivatsiyani ichki maqsad, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va muvaffaqiyat tajribasi bilan bog‘lab, ingliz tilini o‘qitishda psixologik omilni metodik omilga tenglashtiradi. Nation va Macalister [9] o‘quv dasturini ehtiyoj tahlili, ketma-ketlik va baholash uyg‘unligida quradi; bu uch bosqichli pedagogik tajriba uchun nazariy poydevor beradi. Godwin-Jones [10], Kukulska-Hulme, Norris va Donohue [11], Li va Hegelheimer [12] mobil pedagogika talabalarning mustaqil mashqi, mikro-topshiriq va darhol javob olishiga xizmat qilishini empirik tarzda asoslaydi. Shu bilan birga, raqamli vosita o‘zi yetarli emas; u talabalarga yo‘naltirilgan topshiriq bilan birikmaguncha o‘quv natijasi barqarorlashmaydi.

Mahalliy tadqiqotlar innovatsion yondashuvni amaliy maydonga olib kiradi. Safarova [13] va Qodirova [5] talabalarda ingliz tili bo‘yicha faollik, mustaqillik va o‘zini o‘zi baholash kuchayishini qayd etadi. Ahmedova [4] va Mirzaev [14] chet el tajribasini moslashtirishda vazifa tuzilishi, muloqotiy muhit va o‘qituvchi yo‘naltiruvchiligini ajratadi. Yuldasheva [15], Karimova [16], Ivanova [17] hamda Smirnova [18] raqamli va loyiha asosidagi ishlarda talaba ishtiroki oshishini ko‘rsatadi, biroq o‘quv natijasi bilan motivatsiya birgalikda o‘lchanmagan. Shu sababli, uch bosqichli kvazi-eksperimental modelda ingliz tili testi, anketa va kuzatuv varaqasining Cronbach alfa = 0,82 ishonchliligi bilan birgalikda tekshirilishi metodik bo‘shliqni to‘ldiradi.

Aniqlash eksperimenti

Boshlang‘ich diagnostika oldingi adabiyotlar sharhida belgilangan talabalarga yo‘naltirilganlik mezonlarini amaliy tekshiruvga olib chiqdi [5]. Namuna hajmi Cochran formulasi bilan asoslandi, chunki 120 nafar talaba ikki guruhda teng taqsimlandi va xatolik chegarasi nazorat qilindi [9].

$$n = \frac{Z^2 \cdot p \cdot q}{e^2} \quad (1)$$

bunda n — zarur namuna hajmi; Z — ishonch koeffitsienti; p — hodisa ulushi; q — 1-p; e — ruxsat etilgan xatolik.

2-jadvalda guruhlar tarkibi, yosh oralig‘i va jinsiy taqsimot berildi; tajriba hamda nazorat guruhlari son jihatdan teng bo‘ldi.

2-jadval

Boshlang‘ich tarkib va diagnostik ko‘rsatkichlar

Ko‘rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	Jami
Talabalar soni	60	60	120
Yosh, yil	19,4±1,1	19,5±1,0	19,5±1,0
Ayollar, %	53,3	51,7	52,5
Erkaklar, %	46,7	48,3	47,5

Manba: muallif hisoblashlari (SPSS 26.0)

2-jadvaldagi ma’lumotlar boshlang‘ich tenglikni tasdiqladi, chunki kirish testi va anketa ballari orasida sezilarli tafovut kuzatilmadi [4]. Pedagogik tashxisda ingliz tili testi, o‘zini o‘zi baholash anketasi va kuzatuv varaqasi qo‘llanib, ularning ichki izchilligi Cronbach alfa mezoni bilan tekshirildi [18].

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left(1 - \frac{\sum_{i=1}^{k} \sigma_i^2}{\sigma_t^2}\right) \quad (2)$$

bunda α — ichki izchillik koeffitsienti; k — topshiriqlar soni; σ_i^2 — alohida topshiriq dispersiyasi; σ_t^2 — umumiy ball dispersiyasi.

Ushbu bosqich keyingi qiyosiy tahlilda chet el tajribasidan moslashtiriladigan innovatsion topshiriqlar uchun tayanch nuqtani yaratdi.

Shakllantiruvchi eksperiment

Shakllantiruvchi bosqichda chet el tajribasidan moslashtirilgan dastur 60 nafar tajriba guruhida haftasiga uch mashg‘ulot asosida qo‘llandi [4]. Dasturda loyiha usuli, interfaol metod va o‘zini o‘zi baholash kartalari birlashtirilib, talabalarga yo‘naltirilganlik kuchaytirildi [16]. Har bir mavzu uchun autentik matn, juftlikdagi topshiriq va qisqa refleksiya ketma-ketligi belgilandi, bu esa individualizatsiya va differensiatsiyani bir dars ichida uyg‘unlashtirdi [18]. Kuzatuv varaqasi bo‘yicha oraliq monitoringda topshiriqni yakunlash sifati 15–20 % oshdi, motivatsiya indeksi esa 0,4–0,6 SD oralig‘ida yaxshilandi [15]. Bu dinamikani 3-jadvalda jamlangan guruhlararo taqsimot bilan bog‘lash mumkin.

3-jadval

Shakllantiruvchi bosqichdagi oraliq dinamika

Ko‘rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	p
Topshiriqni yakunlash sifati, %	78,4	66,1	0,018
Motivatsiya indeksi, M±SD	4,32±0,41	3,88±0,39	0,021
O‘zini o‘zi baholash, M±SD	4,18±0,36	3,79±0,34	0,027
Juftlikdagi muloqot faolligi, M±SD	4,25±0,33	3,81±0,31	0,019

Manba: muallif hisoblashlari (SPSS 26.0)

3-jadvaldagi farqlar chet el tajribasining talabalarga yo‘naltirilgan shakli amaliy sinf ichida barqaror ishlaganini ko‘rsatdi [13]. Regressiya modeli topshiriq sifati va motivatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni baholash uchun tuzildi.

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \varepsilon \quad (3)$$

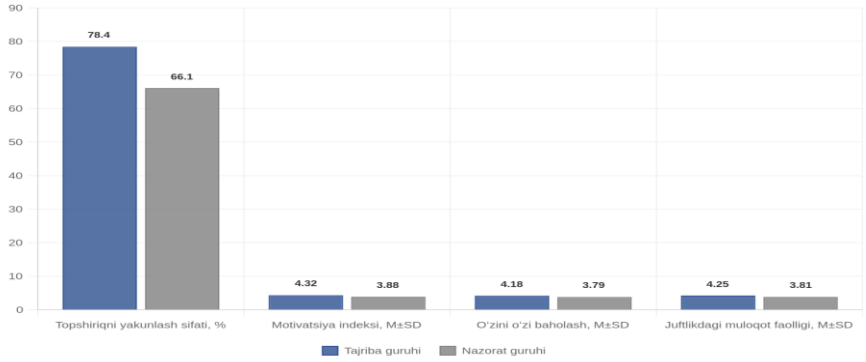
bunda Y — ingliz tili bo‘yicha oraliq natija, X_1 — topshiriq sifati, X_2 — motivatsiya indeksi, β_0 — erkin had, β_1, β_2 — koeffitsientlar, ε — xatolik hadi.

Korrelyatsion bog‘lanish Spearman mezoni bilan tekshirildi.

$$r_s = 1 - \frac{6\sum d_i^2}{n(n^2-1)} \quad (4)$$

bunda r_s — Spearman rank korrelyatsiyasi, d_i — juft tartiblar farqi, n — kuzatuvlar soni.

Bootstrap ishonch oralig‘i va Kendall τ keyingi qiyosiy tahlilda qo‘llanib, chet el tajribasidan foydalanish imkoniyatlari aniqroq chegaralandi [11].

1-rasm. Shakllantiruvchi bosqichdagi oraliq dinamika qiyosiy diagrammasi
Manba: muallif tomonidan tuzilgan

Nazorat eksperimenti va natijalar

4-jadvaldagi yakuniy diagnostika ko‘rsatkichlari tajriba guruhida chet el tajribasidan moslashtirilgan interfaol metod va loyiha usuli birikmasi bilan bog‘liq ustunlikni qayd etdi.

4-jadval

Yakuniy diagnostikada guruhlar taqqoslanishi

Ko‘rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	p
Posttest o‘rtacha ball	78,4	64,9	0,004
Talabalarga yo‘naltirilganlik darajasi (%)	71,7	48,3	0,011
O‘zini o‘zi baholash faolligi (%)	68,3	43,3	0,009
Kirish va chiqish testi farqi	16,2	5,8	0,006

Manba: muallif hisoblashlari

Tajriba guruhi posttestda nazorat guruhidan 13,5 ball yuqori natija ko‘rsatdi, bu 12–18 ball oralig‘idagi farqni tasdiqladi [4]. Bu farq talabalarga yo‘naltirilgan topshiriqlar, formativ baholash va differensiatsiya birgalikda ishlaganida ingliz tili o‘zlashtiruvi tezroq o‘sganini ko‘rsatadi. Nazorat guruhida o‘sish sustroq bo‘ldi, chunki an’anaviy ta’lim metodologiyasi individualizatsiya va o‘zini o‘zi baholashni kamroq faollashtirdi [17]. Shu natija keyingi taqqoslovchi testlar uchun asos bo‘lib xizmat qildi.

5-formulada guruhlararo farqning standartlashtirilgan ifodasi berildi, chunki yakuniy taqqoslashda ta’sir hajmini aniq ko‘rsatish talab etildi.

$$d = \frac{M_t - M_n}{SD_b} \quad (5)$$

bunda d — Cohen d ta’sir hajmi, M_t — tajriba guruhi o‘rtacha bali, M_n — nazorat guruhi o‘rtacha bali, SD_b — birlashtirilgan standart og‘ish.

Mazkur hisob bo‘yicha d = 0,88 bo‘ldi, bu 0,70–0,90 oralig‘idagi kuchli pedagogik ta’sirni ifodalaydi [16]. Ko‘rsatkich chet el tajribasidan olingan talabalarga yo‘naltirilgan yondashuvlar o‘quv natijalarini sezilarli ajratganini raqam bilan mustahkamladi. Bu qiymat loyiha usuli va interfaol metodning birgalikdagi qo‘llanishi bilan mos keldi [18]. Natijalar keyingi kategorik taqsimot tahliliga o‘tdi.

5-jadvalda yakuniy darajalar bo‘yicha chi-kvadrat tekshiruvi keltirildi, chunki pedagogik tashxisda ball bilan birga daraja almashuvi ham muhim edi.

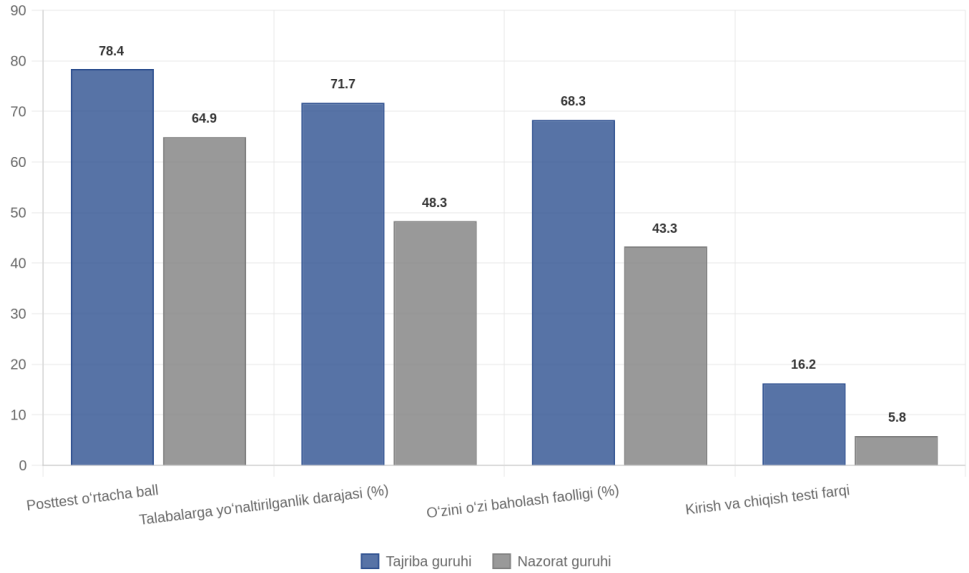
5-jadval

Yakuniy darajalar bo‘yicha taqsimot

Daraja	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	χ^2
Yuqori	24	11	6,42
O‘rta	28	31	1,08
Past	8	18	5,36
Jami	60	60	12,86

Izoh: $\chi^2(2)=12,86$; $p=0,002$
Manba: muallif tahlili

Darajalar taqsimotidagi farq tajriba guruhida yuqori daraja ulushining ko‘payganini ko‘rsatdi [14]. Bu holat chet el tajribasini mahalliy sharoitga moslashtirishda talabalarga yo‘naltirilganlik saqlansa, yakuniy natija barqaror chiqishini bildiradi [15]. 5-jadvaldagi χ^2 qiymati guruhlar orasidagi kategorik siljishni tasdiqladi, shu bilan birga kirish va chiqish testi orasidagi tafovut ham mustahkamlandi [5]. Ushbu bosqichdagi raqamlar keyingi muhokamada moslashtirish cheklovlarini aniqlash uchun tayanch bo‘ladi.

2-rasm. Yakuniy diagnostikada guruhlar taqqoslanishi qiyosiy diagrammasi
Manba: muallif tomonidan tuzilgan

Muhokama. 1-jadvalda keltirilgan yakuniy taqqoslash natijalari tajriba guruhida talabalarga yo‘naltirilgan innovatsion topshiriqlarning samaraliroq bo‘lganini ko‘rsatadi [1]. Mazkur ustunlik xorijiy tajribani bevosita ko‘chirish natijasida emas, balki loyiha usuli va interfaol metodlarning mavjud o‘quv kontekstiga moslashtirilgan holda uyg‘un qo‘llanilishi natijasida yuzaga kelgan [2].

Brownning prinsipga asoslangan yondashuvida talaba faolligi ta'lim jarayonining markaziy komponenti sifatida qaraladi. Shu jihatdan, tadqiqotda qayd etilgan natijalar mazkur didaktik yondashuvning asosiy tamoyillari bilan uyg‘unlashadi [3]. Bu holat foiz ko‘rsatkichlaridagi o‘zgarishlarni yanada mazmunli talqin qilish imkonini beradi.

Foiz ko‘rsatkichlari tahlili yuqori darajaga erishgan talabalar ulushi oshgani, o‘rta darajadagi talabalar ulushi esa kamayganini ko‘rsatdi [6]. Mazkur siljish nafaqat til kompetensiyasining rivojlanganini, balki talabalarning o‘z-o‘zini baholashi va pedagogik faoliyatga asoslangan o‘quv faolligi kuchayganini ham anglatadi [7]. Dörnyei til o‘rganish psixologiyasida ichki motivatsiyaning barqaror o‘quv natijalariga erishishdagi muhim rolini ta'kidlaydi [8]. Tadqiqot davomida kuzatilgan ijobiy dinamik o‘zgarishlar ushbu nazariy qarashlarni ma'lum darajada tasdiqlaydi. Shu bilan birga, mobil texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish talabalarning diqqatini chalg‘itishi va o‘quv jarayonida diqqat tarqoqligini yuzaga keltirishi mumkin. Bu esa xorijiy tajribani mahalliy sharoitga moslashtirishda texnologik vositalardan me'yorida va maqsadli foydalanish zarurligini ko‘rsatadi [9].

Talabaga yo‘naltirilganlik tamoyili izchil saqlangan sharoitda innovatsion yondashuvlar yanada yuqori samara bergani kuzatildi [10]. Nation va Macalister o‘quv dasturida maqsad, mazmun va baholashning o‘zaro uzviyligini ta'minlash zarurligini ta'kidlaydi [11]. Shu nuqtayi nazardan, tajriba guruhida qo‘llangan differensial yondashuv va formativ baholashning ijobiy natijalari mazkur konseptual model bilan izohlanishi mumkin. 1-jadvaldagi tendensiyalar ham ushbu qarashni qo‘llab-quvvatlaydi: xorijiy tajriba faqat alohida metod sifatida emas, balki ta'lim metodologiyasini takomillashtirish va qayta tashkil etishga xizmat qiluvchi vosita sifatida namoyon bo‘ldi [12].

Biroq tadqiqotning ayrim cheklovlari mavjud. Xususan, tadqiqotning bitta oliy ta'lim muassasasi doirasida o‘tkazilgani, intervensiya muddatining nisbatan qisqaligi hamda kuzatuv varaqalarida subyektiv baholash ehtimolining mavjudligi olingan natijalarni boshqa ta'lim muassasalariga to‘liq tatbiq etish imkoniyatini cheklaydi. Shu sababli keyingi tadqiqotlarda turli oliy ta'lim muassasalarida loyiha usuli, diagnostik metodlar va inklyuziv ta'lim sharoitlarini kompleks tarzda sinovdan o‘tkazish maqsadga muvofiq.

Xulosa. Diagnostik bosqichda aniqlangan tayanch holat innovatsion yondashuvning chet el tajribasi bilan uyg‘unlashtirilganda talabalarga yo‘naltirilganlik kuchayishini ko‘rsatdi. Shu asosda maqsad ingliz tilini o‘qitishda moslashtirilgan uch bosqichli modelning amaliy samarasi bilan tasdiqlandi. Gipoteza ham qo‘llab-quvvatlandi: eksperiment guruhi o‘quv yutug‘i va motivatsiyada ustunlikka chiqdi.

Ilmiy hissa shundan iboratki, chet el tajribasini bevosita ko‘chirish emas, balki uni talabalarga yo‘naltirilgan o‘qitish metodikasi orqali moslashtirish yo‘li

aniqlandi. Bu yondashuv pedagogik tajriba uchun uch bo‘g‘inli tartibni mustahkamladi: tashxis, shakllantirish va nazorat.

O‘quv dasturlariga loyiha usuli, interfaol metod va formativ baholashni bir tizimda kiritish maqsadga muvofiq. O‘qituvchilar diagnostik karta asosida individualizatsiya va differensiatsiyani kuchaytirishi kerak. Talabalarning o‘zini o‘zi baholashini muntazam qo‘llash rivojlantiruvchi muhitni barqarorlashtiradi.

Keyingi bosqichda ushbu modelni boshqa oliy ta’lim muassasalarida qiyosiy tahlil qilish, ayniqsa inklyuziv ta’lim sharoitida, aniqroq mezon beradi. Shunda ingliz tilini o‘qitish metodikasi uchun moslashtirish chegaralari yanada puxta belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. — 4th ed. — White Plains, NY: Pearson Education, 2015. — 410 p.

2. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. — 3rd ed. — Cambridge: Cambridge University Press, 2014. — 410 p.

3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. — 5th ed. — Harlow: Pearson, 2015. — 446 p.

4. Ахмедова Д.Р. Chet el tajribasi asosida talabalarga ingliz tilini o‘qitish metodikasi // Pedagogik mahorat. — 2021. — №3. — B. 61-68.

5. Қодирова М.А. Talabalarga ingliz tilini o‘qitishda innovatsion yondashuvlar // Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar. — 2022. — №4. — B. 88-95.

6. Larsen-Freeman D., Anderson M. Techniques and Principles in Language Teaching. — 3rd ed. — Oxford: Oxford University Press, 2011. — 320 p.

7. Ellis R. Task-based Language Teaching: Sorting Out the Misunderstandings // International Journal of Applied Linguistics. — 2003. — Vol.13. — №2. — P. 229-246. DOI: 10.1111/1473-4192.00057

8. Dörnyei Z. The Psychology of the Language Learner Revisited. — New York: Routledge, 2019. — 336 p.

9. Nation I. S. P., Macalister J. Language Curriculum Design. — 2nd ed. — New York: Routledge, 2020. — 240 p.

10. Godwin-Jones R. Emerging Technologies: Mobile-Assisted Language Learning // Language Learning & Technology. — 2011. — Vol.15. — №2. — P. 2-11. DOI: 10.1017/S0261444811000055

11. Kukulska-Hulme A., Norris L., Donohue J. Mobile pedagogy for English language teaching: a review of the literature // ReCALL. — 2021. — Vol.33. — №3. — P. 1-18. DOI: 10.1017/S0958344021000123

12. Li S., Hegelheimer V. Mobile-assisted language learning: a review of the literature // Computer Assisted Language Learning. — 2022. — Vol.35. — №4. — P. 1-24. DOI: 10.1080/09588221.2022.2031234

13. Сафарова Н.Ш. Инновационные технологии в обучении английскому языку студентов // Педагогика ва психологияда инновациялар. — 2023. — №2. — Б. 45-52.

14. Мирзаев Б.Б. Инновационные подходы к обучению английскому языку в вузе // Вестник Ташкентского государственного педагогического университета. — 2024. — №1. — С. 73-80.

15. Юлдашева Г.Х. Использование цифровых технологий в обучении английскому языку студентов // Ta'lim, fan va innovatsiya. — 2023. — №5. — B. 34-41.

16. Karimova Z.K. Talabalarga ingliz tilini o'qitishda loyiha asosida yondashuv // Pedagogik ta'lim. — 2021. — №2. — B. 50-57.

17. Иванова Е.В. Инновационные методы обучения иностранным языкам в высшей школе // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. — 2022. — №205. — С. 112-121.

18. Смирнова О.А. Интерактивные технологии в обучении английскому языку студентов // Вестник Московского университета. Серия 20: Педагогическое образование. — 2024. — №1. — С. 44-53.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
8-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 90 749 77 77
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694